

Orchideeën in Mexico - Yucatan

Inleiding

OK, weer eens geen 'echte'-orchideeënreis! Mijn echtgenote Martine heeft het zo niet met vliegen, maar toch was de bestemming haar idee. Een volledig georganiseerde rondrit van één week moest het worden. Ik stemde maar al te graag in, immers in de rand van het gebeuren moest ik toch zeker wel hier en daar een orchideetje kunnen vinden.

We vertrokken in de regen vanuit Brussel. Bij het opstijgen hoorden we enkele gilletjes, best een onrustige start, het slechte weer speelde zijn rol. Enkele flinke luchtzakken maakten dat er even een eerder zenuwachtige sfeer heerste bij het opstijgen. Maar na amper tien minuten zaten we boven de wolken, in de zon en zou de vlucht verder vlekkeloos verlopen. Na een tussenstop in Montego Bay-Jamaica vlogen we door naar Cancun. Van Cancun zouden we weinig zien. Het was al donker als we toekwamen. Vanaf de luchthaven reden we langs de vijftientwintig Km lange kustboulevard, wat een drukte... We werden gedropt in het Radison-hotel aan de rand van de hotelstrip.

14 uren vlucht, 2 uur oponthoud in de luchthaven, we stierven van de honger. In het hotel even snel verfrist en we konden nog net als laatste klant in het restaurant terecht. Daar de eerste kennismaking met de Mexicaanse keuken. Best pittig soepje en het slaatje bij de Mexican steak was bijzonder lekker maar die groene chili's zouden we later toch iets meer gaan mijden.

Eigenlijk begint het verhaal dus pas de daarop volgende dag.

Veel leesplezier !
Patrick Mannens (Phal)

Details over mijn ervaring met deze groepsreis lees je in de nabeschuiving in het laatste deel, Dagboek deel 7.

21 januari 2007 – Cancún-Valladolid-Chichen Itza-Mérida – 315Km

Als toelichting vooraf is het wellicht nuttig te weten dat we via internet boekten, bij de organisatie van www.Sunjets.be. En de trip is beschreven als 'Wonders of Mexico + Maya Wonders'. Plaatselijk maakt Sunjet gebruik van Hola tours and travel. En gedurende de hele reis beschikten we over een luxe bus met chauffeur 'Marco' en een perfecte tweetalige gids 'Luc', maar daarover later meer. Onze groep bestond uit 39 man, 10 Franstaligen en 29 Nederlandstaligen. Een wat grote groep, maar alles verliep feilloos. (Zie ook mijn beoordeling op de laatste pagina)

Jet lag. Luc had het aangekondigd bij aankomst. Om 04:00 lagen we beiden wakker in één van de twee veel te grote bedden in onze kamer. De bus zou ons pas tegen 07:45 oppikken en de keuken was nog net niet open. Gedouched, aangekleed en koffers geschikt en dan maar naar buiten. De man aan in de lobby keek raar op als hij ons zag stappen. We wandelden al erg vroeg op de grote boulevard voor het hotel. Even voorbij het hotel stonden residentiele woningen, mooie huizen, nieuwe dure wagens op de oprit, een tuintje er omheen, maar net niet mooi opgekuist. Hier en daar zelfs een hele vuilnisbelt voor de deur. Maar mijn eerste aandacht ging naar een plant die ik meende te kennen. En ja hoor de eerste stappen buiten en 'bingo'. Spijtig genoeg niet in bloem en zo was het niet uit te maken welke soort. Maar duidelijk een Schomburgkia of Myrmecophila. Immers dat geslacht is nog niet zo lang geleden opgesplitst. Ik vond een zelfde plant terug op verschillende bomen in voortuintjes. Eén zelfs was een wel erg grote kluit, die moet al jaren op die boom hebben gezeten, hij had verschillende oude bloemstelen. Na het ontbijt werden we opgepikt. We vertrokken naar Valladolid.

Over welke Schomburgkia of Myrmecophila het hier gaat kon ik natuurlijk niet vaststellen. Myrmecophila tibicinis, is een soort die in Mexico voorkomt en volgens de portier van het hotel waren het goud-gele bloemen...?

Valladolid een koloniaal stadje, waar we halte hielden. In de kathedraal 'San Servacio' was net een eredienst bezig. We kuierden wat door de straatjes, heel wat bedrijvigheid voor een zondag. Daar lijken de winkeltjes 7 op 7 open te zijn. Ook de maïsmolen draaide op volle toeren en ergens waren ze tortilla's aan het bakken.

Er was ook een overdekte markt met eetstalletjes. Mensen zaten nog te ontbijten, anderen hadden een groot glas vers fruitsap voor hun staan en leunden gewoon even in hun stoel.

Rond het marktplein heel wat bedrijvigheid, eetstalletjes, mensen op een bank in het park, spelende kinderen.

Even buiten het stadcentrum bevond zich het 'San Bernardino-klooster.

De binnenkant van de Chenotehad echt iets speciaals.

De boom boven de grot hing vol epifieten.

Vanzelfsprekend was er telkens aandacht voor archeologische bezienswaardigheden voorzien, maar op het programma stonden ook heel wat raakvlakken met natuurlijke fenomenen. Zo werd een eerste halte voorzien aan een Chenote. Wellicht vraagt dat wat toelichting. Yucatan is een gigantisch schiereiland wat zeer vlak is, het hoogste punt is amper 50m boven de zeespiegel. De ondergrondse waterlagen liggen zeer hoog, om sommige plaatsen slechts enkele meters, vaak enkele tientallen meters onder het aardoppervlak. Nu is die aardlaag doorspekt met kalkgesteenten. En vermits het in de tropen veel regent is die kalklaag vaak helemaal weggesleten. Dan ontstaan Chenote's. Soms grote putten in het terrein, met daarin een waterbasin, soms grotten. Die eerste dag zouden we zo'n grot bezoeken. Duidelijk een Chenote die toeristisch uitgebaat wordt, de stalletjes met soeveniers voor de toeristen, om koele cocosnoot en de padden die ons naar een

mooi gemetste trap brachten. Binnen sferiek verlicht. Centraal in de grot was een opening. De zwaluwen en vleermuizen zwermden rond dat gat, opgeschrikt door onze aanwezigheid. Door het gat hingen de wortels van bomen en lianen naar beneden. Boven dan weerstond er een boom net langs dat gat boven de grot. Die boom hing afgeladen vol met allerlei epifieten. En ook daar weer een kanjer van een Schomburgkia.

Deze zoetwaterbasins hebben vooral een functie als natuurlijke watervoorraad, één van de redenen die maakt dat in dit toch wel armere land steeds voldoende voedsel beschikbaar is. Van ondervoeding was echt geen sprake. De gids wist dat de Mexicanen staan aangeschreven als nr.2 op de lijst van landen die kampen met zwaarlijvigheid.

Vandaag stond 'Pojo pupol' op het menu. 'Kip' dus. Je kon ook 'Concinita pupil' kiezen dat was varkensvlees, beiden gebakken in de aarde. Toen de gids dat aanbracht dacht ik, wat bedoelt die toch met in de aarde gebakken. Even later kregen we het te zien. In de tuin achter het restaurant, was een hoog afdak gemonteerd, met daaronder enkele rechthoekige putten. In die putten, lag houtskool te gloeien. Op die houtskool zetten men een ovenschaal, met het gerecht. Dat werd afgedekt met bananenbladeren. En het vlees sudderde en stoomde daaronder klaar. Het vlees was diep rood gekleurd door de kruiden, in de stoofschalen, lagen ook overvloedig uien en andere groenten, en in aluminiumfolie was er voor iedereen een zoete aardappel voorzien. Smullen !!!

Dan het bezoek aan 'Chichen Itza', wellicht de best bewaarde en meest gekende plaats op Yucatan. Behoort bovendien tot het werelderfgoed en wordt beschermd door UNESCO. Ik verwachtte me aan een typische trappen pyramide. Maar 'Chichen Itza' bood veel meer. Het bleek een waarachtige stad. Wat bleef me bij? Vanzelfsprekend het eerste wat we zagen, 'Het observatorium', waarbij Luc een verhaal vertelde over de plaatsing van het gebouw, over invalshoeken van zon en licht, van kalenders en berekeningen, wat enkel maar tot de conclusie kon leiden, dat men destijds veel verder stond dan wat menig één mag veronderstellen. Maar er was veel meer, de pyramide van 'Kukulcan' of de gevederde slang of 'el Castillo' de 'Quetzalcoat', allemaal namen voor de grootste pyramide. Als de zon in de juiste positie staat begrijp je de afkomst van de naam 'gevederde slang', immers de trappen langs de noordkant, spreiden dan zo'n lichtinval, dat de slang langs de trap wel lijkt te kronkelen. (Dat werd ons met foto's getoond.) De 'Juego de pelota' of het balspel, met de raar vertikaal geplaatste ringen en de mooie bas reliëfen. Volgens die afbeeldingen is de conclusie gemaakt dat dit spel met zeven spelers per ploeg werd gespeeld, maar hoe het spel juist gespeeld werd is mij nog steeds niet duidelijk. Louter een spel wat met een rubber bal werd gespeeld...? Eerder een arena, waar tot ter dood werd gespeeld...? Een offerfeest, waar met heuse mensenhoofden werd gespeeld...? Maar er was veel meer. De 'Groep van de duizend zuilen', 'Het vrouwenklooster' en nog veel meer. Ook was er aan de rand van het terrein een grote open Chenote.

Orchideeën: Ik vond niets in bloei, maar massa's Catasetum-achtigen. Grote tot zeer grote planten en hier en daar weer planten uit de Schomburgkia-groep.

's Avonds kwamen we aan in Merida de hoofdstad van de deelrepubliek Yucatan. De straten in de binnenstad worden in het weekend afgesloten, er vinden dan straat toneel- en muziekopvoeringen plaats. Voor de restaurantjes staan de tafels tot in het midden van de straten, overal heerst een uitgelaten sfeer. We kregen een sombrero opgezet en oud geweer in de handen gestopt en een Tequila geserveerd. Ik koos als hoofdmaaltijd Mexicaanse steak, niet de steak die wij kennen, maar wel een overheerlijk stuk vlees, met groenten en rijst en vanzelfsprekend begeleid door de verplichte schep bonenpasta en slaatje met chilli's. Het plaatselijk bier werd geserveerd in een dikwandig glazen kelk, die je met twee handen naar de mond moest brengen.

De sfeer bleef doorzinderen tot de vroege uurtjes, mensen stonden op straat te dansen en mee te zingen met de vele bandjes. Performers allerhande bedelen om aandacht.

Hier alvast een overzicht betreffende de voornaamste vondsten tijdens die eerste dag :

Schomburgkia of Myrmecophila planten, met oude bloemtakken. En de hier getoonde Catasetum-achtigen.

Dag 2

22 januari 2007 – Mérida-Celestun-Mérida – 90Km

's Morgens bezochten we het gouvernementshuis en de Kathedraal in het centrum van Merida. Het lag aan het 'Plaza Principal', of de 'Plaza Major', of de 'Plaza de Armas', of nog het 'Zocalo', want in Mexico heeft men voor de 'grote markten' centraal in de stad verschillende benamingen. Zocalo zou stammen uit een periode dat men op zo'n plein een sokkel liet bouwen om daar een bevrijdingsmonument neer te poten, wat er evenwel nooit kwam.

Hoe dan ook het Gouvernementshuis 'Palacio del Gobierno' bevatte een verzameling mooie schilderijen die het rijke maar ook soms gruwelijke verleden van het land uitbeelden. De periode van de maya's, van de azteken, maar ook van de veroveringen door verschillende bezetters en de katholieke kerk die de inboorlingen trachtten te onderwerpen.

De Kathedraal 'San Idelfonso' zou de oudste zijn van Mexico, al strijd Mexico-city voor die titel op basis van oudere grondvesten gevonden onder de Kathedraal aldaar. Het is een Franciscaner kerk gebouwd door Francisco Montejo in de zestiende eeuw. Ooit zou de Kathedraal rijkelijk versierd zijn, met goud en zilver, nu was ze eerder sober versierd. Men eert er de 'Christus van de brandblaren' omwille van het houten Christusbeeld, wat enkele keren onbeschadigd uit een brand kon worden gered.

Na het stadsbezoek reden we richting kust. Om het schril contrast tussen de drukte van het stadleven en de rust op de kleinere dorpjes te onderstrepen, werd gestop in 'Umal'. Daar vonden we een gezellige overdekte markt en anex slachthuis. Volgens Luc was op deze moment van het jaar het aanbod aan fruit en groenten zowat het geringste. Vaak kon hij daar bezoekers laten kennismaken met exotische fruitsoorten die ze nooit eerder zagen.

Reeds in de voormiddag reden we door tot Celestún. Onderweg reden we door een weinig afwisselende omgeving. Heel Yucatan heeft een laagboom vegetatie. Dat heeft wat te maken met de geringe hoogte. Op sommige plaatsen zit er amper op enkele meters grondwater. De wortels groei stop net boven de waterlaag. Wat maakt dat de bomen minder diep geworteld, ook minder vast staan, dat ze dan ook sneller ontwortelen bij stormen of orkanen. Waarschijnlijk zijn het sowieso ook wel kleinere boomsoorten, die daar op de kalkbodem groeien. Luc vermeldde heel wat namen, maar ze klonken te Spaans om wetenschappelijke namen te zijn. Ik beschouwde ze als Volksnamen en kan ze hier niet zonder meer herhalen.

Celestún is een plaats langs de kust van de golf van Mexico. Wie wou kon voor het eten nog baden in de mooie donker blauwe zee. Enkele liefhebbers zwommen tussen de bruine pelikanen, die hen met enige argwaan leken aan te kijken.

In de 'Laguna d'Esperianza' achter de kust bezochten we een kolonie rode flamingo's en witte pelikanen. Nadien vaarden we door een mangrovebos. En zochten we langs de kant naar zoetwaterbronnen in de mangrovenbegroëing. Best een mooie omgeving. Echt iets voor de alternatieve strandvakantie. Helemaal niet zo druk als de grote resorts langs de Caribische kust. Dit estuarium maakt deel uit van het gelijknamige natuureservaat.

's Middags aten we 'Filete Relleno' een met schaaldieren gevulde visfilet van de Corbina (sea-trout). Weer reuze lekker. Maar het mag al duidelijk zijn, we hebben daar van de eerste tot de laatste dag erg lekkere dingen gegeten. Wie daar niet aan zijn trekken komt moet wel een erg moeilijke klant zijn.

Orchideeën: Quasi geen gezien.

Onderweg naar het hotel passeerden we het vrijheidsmonument. Nu heb ik het niet zo met monumenten, maar dit had toch wel iets speciaals.

's Avonds streken we terug naar Merida. Het verkeer had terug vrije baan, toch heerste er weer een leuke sfeer. Soms leek de muziek wel van alle kanten te komen. Was het dan maar dezelfde muziek... nu leek het soms een kakofonie! We zochten ons een plaatsje op een terras tussen het 'Teatro José P  n Contr  ras' en de 'Iglesia de Jesús'. Op het pleintje voor de kerk staan grote bomen en die houden best wel de zon tegen. Toch hingen er grote paraplu's over de tafels. Eigenlijk moet er een nieuwe term voor gezocht worden. Para-vogelstront of iets dergelijks. De bomen zaten vol vogels en de paraplu's leken wel wit gestippeld.

We verbleven de twee nacht in Mision Merida. Een ouder hotel met heel wat uitstraling en vooral erg goed gelegen. Vooral de restaurantruimte, waar we het ontbijt nuttigden was erg sfeerrijk.

Hier alvast een overzicht betreffende de voornaamste vondsten tijdens deze dag :

Eigenlijk niets nieuws gezien, hier en daar Catasetum of aanverwante.

Dag 3

23 januari 2007 – Mérida-Uxmal-Campeche – 270Km

We reden vanuit Merida richting Campeche. Eerst stopten we evenwel aan 'Hacienda Yaxcopoil'. En hacienda, die toebehoorde aan de waarschijnlijk rijkste man van Mexico. Ooit werd die familie rijk door de handel in Sisal. Een vezel die uit een lange boon wordt gewonnen en gebruikt werd in allerlei touwen. Er zijn zelfs nog steeds boten die afgetuigd zijn met Sisaltouwen en waar men blijft kiezen voor de Sisal boven de nieuwere Nylons. De reden zou vooral liggen in de soepele verwerkbaarheid en het niet rekken van de vezels.

Aan de Hacienda werd een gesprekje aangeknoopt met een man die daar rond liep 96 jaar oud was. Sociale zekerheid, pensioen, zoals wij dat kennen bestaat daar niet. Hij moest het hebben van steun uit eigen familie. Daarmee raak ik even de levensomstandigheden te plaatse aan. Velen vielen over de armoede van de bevolking. Laat het duidelijk zijn, de levensstandaard is voor sommigen erg hoog, voor sommigen problematisch laag. Heel wat mensen hebben het steeds moeilijker om rond te komen. Gelukkig van ondervoeding is geen sprake. Eerder het tegenover gestelde. We zagen veel dikke mensen. Deels ligt dat aan de éézijdige voeding. Veel op basis van maïs en suikers, maar zeker kan ook gesteld worden dat het een vruchtbaar land is, waar iedereen voedsel heeft.

Op de dagorde stond vooral het bezoek aan Uxmal aangekruisd. Uxmal betekent drie maal gebouwd. Ook weer door Unesco beschreven als wereld erfgoed. Met terug een prachtig hoge pyramide. 'De pyramide van de tovenaars'. Luc toonde ons weer wat hij ook eerder al toonde. Door centraal voor de trap te staan en in je handen te klappen, kreeg je een ketsende echo. Dat bleek enkel hoorbaar als je zelf ook centraal voor de trap staat, het moet indruk gemaakt hebben destijds. Dat ketsen zou ook klinken als de roep van de Quetzal, de groen vogel, tevens nationaal symbool van Costa Rica. En waarschijnlijk quasi uitgeroeid omwille van zijn prachtige

staartpluimen, die zouden gebruikt zijn in de hoofdtooien van zonnepriesters. Maar naast de pyramide was er ook weer een balspel, het nonneklooster, de tempel van de schildpadden en tal van andere ruïnes.

Was er dan enkel aandacht voor Archeologie? Neen helemaal niet, Luc bracht ons ook enkele zaken bij in de marge.

Wat denk je van de Agaaf, waaruit Aloe Verde wordt gehaald. En de Gum-boom, waar tijdens de tweede Wereld oorlog voor het eerst de natuurlijke kauwgom uit werd gewonnen.

Een tweede bezoek was voorzien in 'Kabah' eigenlijk liep de weg dwars door de site heen. Langs één kant zagen we een grote 'poort', die de doorgang tot de 'witte straat' naar Uxmal zou zijn. Luc stak een heel verhaal af, maar Martine schoot voor mij de hoofdvogel! 'Is dat geen orchidee?' Wijzende naar een amper 25cm hoge aardorchidee. En ja hoor dag 3 en eindelijk prijs! De eerste bloeiende orchidee. Een *Sarcoglottis* specie, waarschijnlijk *Sarcoglottis grandiflora*, maar ik kon maar weinig over dit geslacht terug vinden.

De groep was al langs de andere kant van de weg, als ik het terrein verliet. Daar bezochten ze het paleis van de maskers. Eigenlijk miste ik daar een groot deel van het bezoek, mijn aandacht ging naar enkele grote roofvogels die boven op de ruïne neerstreken, naar een bijeneter, die zich niet wou laten fotograferen en weer naar een Sarcoglottis en een Catasetum-achtige. Spijtig genoeg zaten die roofvogels zo ver weg.

Orchideeën: Sarcoglottis specie en Catasetum specie

Toegekomen in Campeche, werden we langs de andere kant van de oude stad gedropt, met de bedoeling, door de oude stad heen te wandelen tot het waterfront om aldaar onze bagage terug te vinden in het mooie ... hotel.

De weergoden dachten er evenwel anders over. Amper uit de bus (en die was net doorgereden) werden de hemelpoorten geopend. Water viel in bakken uit de lucht. Iedereen leek wel verrast, haast niemand had zijn regenjas bij de hand. Nabij de kust stond het water tot kniehoogte. We waden tot bij het hotel.

Het beeld wat wij op deze korte tijd van deze mooi verlichte stad vormde, brengt me tot de conclusie, dat we hier net als in Merida ook twee overnachtingen hadden moeten hebben, zodat er meer tijd zou zijn om ook deze mooi stad iets nader te bekijken.

Hier alvast een overzicht betreffende de voornaamste vondsten tijdens deze dag :

Op de diverse ruïnes zag je overal Catasetum-achtigen. Die lijken het onder die condities erg goed te doen! Soms dacht ik toch verschillen te moeten herkennen. Verschillen in bulb grootte, in plaatsing van de bladeren, enz. Waarschijnlijk was er sprake van enkele verschillende soorten Catasetum.

Maar hier ging vanzelfsprekend alle aandacht naar deze Sarcoglottis specie.

24 januari 2007 – Campeche-Palenque – 350Km

Overigens op de nummerplaten van wagens staat de deelstaat vermeld, dus toen we ons in Campeche bevonden was een plaat met vermelding Campeche helemaal niet ongewoon. De autobus was staatloos, 'Turismo' is een taksplaat specifiek voor die branche. En México slaat dus op de deelstaat Mexico, wij bezochten die staat niet!

Vanuit Campeche volgden we aanvankelijk de kustweg. De busreis zou een vijftal uren duren. Vanuit de bus hadden we soms erg mooi zicht op de kust en de stranden. Iedereen leek het wel op te vallen. De kust zat vol vogels, pelikanen, reigers, fregatvogels, meeuwen, strandlopers, ...

In het kleine vissersdorpje Champton stopten we heel even voor wat foto's.

We reden weer over de toch wel erg goede wegen naar Palenque. Onderweg passeerden we een péage, ja dat lees je goed. De Mexicaanse tolwegen zouden de duurste ter wereld in hun soort zijn. Je betaalt per wielas. Even voorbij de tolpoort, weer een stop, nu militaire controle. Iedereen moest uitstappen en van enkele personen werd de bagage uitgekozen. Die moest open, men zocht ogenschijnlijk achter wapens of drugs. Na een kwartiertje machtsvertoon mochten we weer verder.

Aangekomen in Palenque bezochten we direct de ruïnes in het Parque Nacional Palenque, bij Santo Domingo. Bij het uitstappen op de parking werd ik zowat gek. Alle bomen in de omgeving hingen afgeladen vol met epifieten en vanzelfsprekend heel wat orchideeën. Een bus had een laag hangende tak afgebroken, de tak bengelde naar beneden, hij hing nog slechts vast met de wortels van klimplanten op de tak. Verder zat er een joekel van een *Oncidium* op. Zo'n hardbladige van het type 'donky ears', er zaten heel wat oude bloemtakken in, spijtig genoeg geen bloemen meer. Maar ook andere kleine plantjes, *Pleurothallis*, *Maxilaria*, ...

We volgden de gids op het terrein, de inkom was in de reiskost voorzien. Voor camera's betaalden we weer (zoals op alle site's) 30 Peso's per camera. En die had ik hier graag over, want de omgeving bood wel erg veel.

We waren amper enkele meters gestapt en ik vond weer een bloeiende aardorchidee. Nu betrof het *Oeceoclades maculata*, een gelukstreffer, want ik zou de plant nog vaak terugvinden, maar steeds volop in zaad, niet meer in bloei.

De groep stond te luisteren naar de gids en zocht wat schaduw onder een grote boom. Die boom diende vaker als scherm, want er stonden een reeks stenen banken rond de stam geschikt. De banken gebruikte ik als opstap, in de hoop dicht genoeg bij wat mooist te kunnen komen. Boven onze hoofden zag ik massa's *Pleurothallis* grobbi. Rekening houdende het hoogteniveau van deze omgeving, bracht me dat wel tot de conclusie dat deze soort zeker geen 'koude' *Pleurothallis* kan genoemd worden.

De Maya-stad Palenque was overigens ook erg mooi, wellicht één van de mooiste naar mijn smaak. Het opgaan van de tempels in de mooie groene omgeving, het heeft wel iets. De vorm was ook heel anders naar mijn mening. Zo zag ik een torenvorm, die me eerder aan een Japanse toren deed denken. Wat me ook opviel was de aanwezigheid van verkopers van artifacts binnen de site. Iets wat op veel andere sites niet het geval was. Op Chichen Itza was dat ook het geval, maar daar hadden ze plaats gekregen in doorgangen, uit het zicht van de tempels, terwijl ze hier tussen de tempels een plaats hadden gevonden.

Naast de tempelruïnes was er ook een mooi museum, wat door Luc erg aanbevolen werd. Ik heb het evenwel niet bezocht, want nabij de ingang trok een bloeiende *Prosthechea cochleata*, bij de meeste mensen nog steeds bekend als *Encyclia cochleata* mijn aandacht. En iets verder zelfs nog een mooier exemplaar.

Het begon al te schemeren als we met de bus vertrokken richting Palenque Plaza.

Hier alvast een overzicht betreffende de voornaamste vondsten tijdens deze dag :

Orchideeën : Hier was de oogst het hoogst, tot dan toch!

Als ik geen *Catasetums* of *Schomburgkia*'s meer vernoem wil dat niet zegen dat er geen meer zijn! Echter nooit in bloei. Maar nu wordt het aantal orchideeën-vondsten erg uitgediept. *Oncidium*, *Encyclia*, *Epidendrum*, ... Heel wat bloemloze planten. Doch eindelijk ook wat bloemen. *Oeceoclades maculata*, *Pleurothallis grobbi* en *Prosthechea cochleata*!

Dag 5

25 januari 2007 – Palenque-Misol Ha-Aqua Azul-Palenque – 180Km

Dit zou de enige tempelloze dag worden. Haast niet voor te stellen in dit Maya-land. We vertrokken rond 8 uur naar Aqua-Azul. Zo'n 60Km van Palenque. Luc had het de dag ervoor al aangekondigd. Wie snel autoziek is nam best zijn voorzorgen, want het werd een heuse berg-ettape. Een schril contrast met de vorige dagen, waar we door het vlakke Yucatan reden, met maximale hoogte van 50m boven zeespiegel.

Gewoonlijk bood het uitzicht vanuit de bus niet veel, hier draaide en kronkelde de bus door valleien heen richting Aqua Azul. Ik was vooraan in de bus gaan zitten naast de chauffeur. Daar zat nooit iemand en toch was het mijn inziens de beste plaats, je had het beste zicht op de weg en merkte al veel vroeger dan de anderen als er zich iets spectaculairs aanbood. Marco de chauffeur deed op zeker moment opgewonden teken. Door de bomen heen zag je een rivier kronkelen beneden in de vallei. 'Aqua Azul !' Wist hij. Op de parking stonden ons kinderen op te wachten, met banaantjes. Het viel ons gelijk op, de jongetjes, verkochten ze aan de halve prijs tegenover de meisjes, maar ze verkochten ruim dubbel zoveel.

'Aqua Azul', de naam zegt het zelf, Blauwe water. Vanaf de parking leidde ons een aangelegd pad door de opgelegde winkelstalletjes en restaurantjes, tot bij de rand van het water. Daar hing een natte nevel over het groenblauwe water. Luc sprak af waar we elkaar weer zouden treffen voor het middagmaal en gaf ons de vrijheid zelf de omgeving te ontdekken. Hij stelde voor de boord van de rivier bergopwaarts te volgen, tot bij de hangbrug. Je kon niet verloren lopen, het was een veel belopen pad. Verder ging je best niet, want daar was niet veel meer te zien. Ook moeilijk mogelijk, de hangbrug, was niet veel meer dan twee parallelle koorden, alle houten treden waren weg. Maar slechts enkele geraakten zo ver. Want het mooiste deel van de omgeving was onder aan de bergflank, waar het water wel van alle kanten leek te komen. Ergens las ik meer dan 600 watervallen. Wie dat heeft geteld... Hoe dan ook het was adembenemend mooi. De kleur van het water zou te danken zijn aan

mineralen en in het regenseizoen zou het water fel verdunt helemaal niet zo mooi van kleur zijn. De natte nevels boden natuurlijk een prachtig biotoop voor allerlei epifyten en dus ook voor orchideeën. Ze waren dan ook massaal aanwezig! *Oncidiums*, *Chysis*, *Catasetum*, ... Maar het pad was duidelijk sterk belopen. En al wat ooit binnen handbereik had gehangen was weggeplukt. Je moest je al flink rekken om iets van wat dichterbij te bekijken. Ook voor andere epifyten leek dat het geval.

Langs de overkant van de watervallen zag je enorme grote rode *Bromelia*'s bloeien. Langs de kant waar wij stonden, amper enkele en die zaten dan weer hoog in de bomen. Maar toch vond ik ook bloeiende orchideeën. Weer een *Prosthechea cochleata* maar ook *Maxilaria*'s, over het water net onbereikbaar een *Oncidium* (waarschijnlijk *Oncidium microchilum*) één grote *Sobralia* in knop, met zo te zien, witte bloemen. En weer massa's orchideeënplanten, die ik amper op naam kon brengen. Enkele herkende ik desondanks ze niet bloeiden of nog in knop waren. Zo zag ik duidelijk een *Chysis*, een *Oncidium* uit de groep *terratifolia*, met zijn typisch potlood dunne hangende bladeren. En ook een *Gongora* in knop was duidelijk als geslacht te herkennen.

Kwijn, kwijn, een omgeving om in te blijven wonen!

Na het middagmaal trokken we naar de 'Misol Ha'-waterval. Een veel hogere waterval, maar wel maar één, dus eigenlijk een kleinere site. De omgeving was als het kan even mooi en had zeker ook heel wat te bieden. Daar vond ik evenwel geen bloeiende planten meer. We zijn er trouwens gaan lopen, toen de hemelsluizen zich weer opende. Eigenlijk spijtig, want we waren amper enkele Km verder en het stopte alweer met regenen

We reden richting hotel, maar het was nog vroeg amper 16:30 als we het hotel naderden. Luc dacht dat er wellicht interesse was om te voet tot aan de stad te wandelen. Martine en ikzelf, samen met een koppel Franstalige leken de enige die zich geroepen voelden. Luc beveelde ons een koffiebranderij aan. Maar voor we daar waren schoot Martine weer een hoofdvogel. Wat hangt daar in die boom vroeg ze als we voorbij een open terrein stapten. Centraal op het terrein stond een boom. 'O dat is een epifytische cactus!' Merkte ik op. 'Drakenfruit groeit daar aan!' Maar dat bedoelde ze niet, verder stonden nog bomen. Hoog in de kruin, hingen enorme bloemtrossen naar beneden te bengelen. Echt te ver om te onderscheiden. Oncidium, Odontoglossum, ik wist het niet. Toen zag ik een pak op een muurtje liggen. Bleek dat er van die centraal geplaatste boom een dikke tak was afgezaagd en de orchideeën die erop gezeten hadden lagen als dikke kussens op een muurtje uitgestald. Ongelooflijk. Kruiwagens vol kon je daar opladen en die lagen klaar om te gaan verrotten. Echte zonde! Ik draaide er een pak om en tot mijn grote verwondering, zaten er nog bloeiende planten op. Diezelfde exemplaren die op die andere boom hoog in de kruin bloeiden. Epidendrum stamfordianum bleek het te zijn. Spectaculair.

Orchideeën: *Epidendrum stamfordianum*, *Prosthechea cochleata* en een groot aantal moeilijk op naam te brengen *Oncidiums*, *Chysis*, *Catasetum*, *Maxilaria*, *Gongora* en andere species.

Na een half uurtje stapten we verder richting Palenque stad. Daar troffen we Luc op het terrasje naast de koffiebranderij. Hij had de bus tot bij het hotel laten rijden en had dan een taxi naar de stad genomen. Hij liet ons kennismaken met de lekkere vers gebrande koffie. En ik helemaal in de roes van de zopas gevonden orchideeën trakteerde hem op een Tequila. Later zouden we in een restaurant op het eerste verdiep, langs het stadsplein nog een lekker maaltijd nuttigen, weer één van die vele lekkere menu's. Mexico stond bij mij niet aangeschreven als culinair hoogstaand voor mijn vertrek. Maar ik heb er zeker heel lekkere dingen leren kennen. Alweer eens een ander licht op het land...

Hier alvast een overzicht betreffende de voornaamste vondsten tijdens deze dag :

Het bleef eerst en vooral een begeleide rondreis, tijd voor orchideeën was beperkt, maar dit was dan een mooie gelegenheid om mijn hartje op te halen. De omgeving leek wel ideaal voor orchideeën. Ik vond Maxilaria, Encyclia, Oncidium, Gongora, Sobralia in bloei, maar tal van andere niet bloeiende soorten. Een echte aanrader voor wie die richting uit wil.

26 januari 2007 – Palenque-Kohunlich-Chetumal – 495Km

De grootste verplaatsing van de hele reis. Het kondigde zich aan als een vrij saaie busreis, want enkele Km's van Palenque verwijderd is heel het achterland weer zo vlak als een spiegel. De 20 to 25m hoge bomen boorden de weg af en maken dat je vanuit de bus haast niets ziet. Luc speelde daar steeds handig op in. De ene keer vertelde hij dan wat over het systeem dat de maya's gebruikten om te tellen, de andere keer over de taal in zijn algemeen, met daarbij het belang voor klemtonen en al wat er bij hoort. Zo betekende voor de Maya's Maló = goed, maar málo = slecht.

Enkele van die verhalen bleven me weer wat beter bij dan de andere. Zo kwam hij erbij uit te leggen wat de vlag symboliseerde. Mast, groen, wit, rood, zoals de Italiaanse vlag, maar dan met een centraal symbool. Groen staat voor de regeneratie van de natuur, voor de 'hoop', wit vanzelfsprekend voor de zuiverheid, puurheid, maagdelijkheid, voor de religie. Rood voor de bloedband, voor de Unie, Zoals in Union fait la force!. Het centrale

Symbool geeft een arend weer die zit op een cactus met een slang in de bek. Die cactus is de Nopol de eetbare cactus, bekend voor zijn cactusvijg. (Zowel de mauve als de groen soort is eetbaar.) Dat symbool is overigens oud. Het stamt uit 1111 voor Chr. Het verhaal gaat over het plaatsje Aztlan (de plaats van de reigers) De mensen die daar vandaan stammen zijn de Azteken! Veel later kreeg de priester Tenoch een visioen. Waar je het symbool zou vinden moest een stad gebouwd worden! Wel in 1560 werd het symbool terug gevonden in een meer Discoco, nabij Mexico-stad. Het was een erg vruchtbare streek. 'Tenoch Iklan' is de stad die daar werd gebouwd door de Azteken. De Maya cultuur was dan allang in verval.

's Middags stopten we vanzelfsprekend voor een maaltijd. Luc kondigde een buitenkans aan. Kip overgoten met Chocolate saus 'Mole poblano'. 'Polé Moulé' of 'Azteekse kip in chocoladesaus' noemde Luc het gerecht. Voor ons vertrek had iemand dit gerecht al vernoemd. We bleken de enigen in de groep die zich aan deze exotische smulpartij waagden.

'Polé Moulé' of 'Mole poblano' Een klassieker uit de Mexicaanse keuken daterende uit de 16e eeuw, afkomstig van het klooster van Santa Rosa in Puebla in Mexico en waarbij chocolade één van de belangrijkste ingrediënten is. De geestelijken, befaamd voor hun keukentalenten, vernamen de dag zelf, dat de Aartsbisschop van het Bisdom besloten had hen een bezoek te brengen... en daar te blijven eten. Radeloos, na een kort gebed om de Heer inspiratie te vragen om zo'n voorname gast te behagen, brachten zij alles wat zich in hun provisiekast bevond op tafel. In een grote kom vermengden zij alle traditionele kruiden en andere ingrediënten. Ze pletten en stampen dit mengsel heel fijn en voegden een weinig bittere chocolade toe om het aroma te versterken. Zodoende serveerde men de Prelaat een gebakken kalkoen overgoten met deze miraculeuze saus. Hij vond het gerecht verrukkelijk. Tegenwoordig wordt het gerecht meestal gepresenteerd met kip.

De archeologische site van Kohunlich was onze namiddag bestemming. Deze site ligt te midden van een bosrijk gebied. Aan de ingang staan grote Corroso-palmen. Palmen met zeer harde noten, de bladeren van deze palmen worden graag gebruikt als dakbedekking. Ik las dat deze site weinig bezocht wordt, ook wij leken er alleen te zijn. Toch is het een interessante site om te bezoeken. De grootste aantrekking gaat uit van de tempel van de Maskers.

Vroeger moeten er acht hebben gestaan, nu staan er nog twee 3m hoge maskers. Wellicht worden de anderen ooit gereconstrueerd...? Die bosrijke omgeving was vooral ook vochtig, eigenlijk de enige plaats waar mij de aanwezigheid van muggen opviel. Maar wat mij nog veel meer opviel was de aanwezigheid van orchideeën. Aanvankelijk weer planten uit de Catasetum-groep. Waarschijnlijk de grootste bulben en zaaddozen die ik tot heden ooit zag! Maar ook weer *Oeceoclades maculata*. Wat me het meeste tevreden stemde waren weer twee nieuwe bloeiende vondsten. NI. *Epidendrum nocturnum* en *Trychophyla eggertonianum*

Orchideeën: *Epidendrum nocturnum*, *Trychophyla eggertonianum*, *Oeceoclades maculata* en weer tal van onherkenbare species.

We reden door tot Chetumal, waar we onze laatste nacht op Mexicaanse bodem zouden doorbrengen. Chetumal, overigens een gezellige stad aan de Caribische kust, spijtig genoeg schemerde het al toen we aankwamen. We wandelden nog tot langs het waterfront. De mooie caribische zee lag er evenwel kalm maar donker bij.

O, Ja onderweg weer een verhaaltje om de lange trip wat te onderbreken. Nu kwam hetgeld aan bod. Neen! niet de waarde, maar de afbeeldingen. Elk briefje had ene verhaal. Ik onthield er één. Op het briefje van 100 Pesos staat een Mayaanse dichter afgebeeld. Ni. Nezahualcooyotl en zelfs één van zijn gedichten stond mee op het briefje afgedrukt

**Ik hou van de zang van de Zentzontle,
vogel met vierhonderd stemmen.
Ik hou van de kleur van Jade
en de doordringend geur van de bloemen.
Maar ik hou het meest van mijn broeder de mens.**

Nu heb ik altijd aandacht voor die kleinigheden. En als we dan op een volgende site lopen en Luc wijst die vogel aan, dan breng ik het verhaaltje van de 100 Pesos en de vogel met de 400 honderd stemmen maar al te graag samen.

Hier alvast een overzicht betreffende de voornaamste vondsten tijdens deze dag :

Epidendrum nocturnum, Trychophyla eggertonianum, Oeceoclades maculata bloeiend en tal van andere planten, met oude bloemtakken, of gewoon niet in bloei. Weer grote Catasetums, die hadden we nu dagelijks en echt overal gezien! Wellicht nog enkele Epidendrums, en soorten, met een bulb en fijn lang blad, die ik niet direct kon plaatsen.

27 januari 2007 – Chetumal-Tulum-Cancun-Brussel

Overzicht gevonden orchideeën, nabeschouwing en persoonlijke evaluatie.

Onze laatste dag was aangebroken! In het oorspronkelijke programma stond, dat we vanaf het hotel Chetumal naar de luchthaven van Cancun zouden worden gebracht. Gelukkig vertrok onze vlucht slechts om 20:00. Dit bood ons de kans om die dag nog een laatste bezoek te brengen. We reden richting Cancun, doch stapten af in Tulum. Een heel andere situatie tegenover wat we de dag hiervoor hadden gezien. Deze site is erg commercieel uitgebraat. Er liep heel veel volk. De site ligt letterlijk op de kustlijn en bood een adembenemend uitzicht. De zon scheen hard en dat lokte heel wat bezoekers naar de zee.

Maar niet alleen de bezoekers genoten van de zon, ook heel wat reptielen leken de zon te waarderen. Quasi op elke hoeksteen zat er een Iguana of hagedis. En ook een kleine slang liet zich zien.

Ik vertelde eerder al dat Luc vaal anecdotes aanhaalde om de tijd in bus wat te breken. Wel hij had ook even tijd gemaakt om de figuren op diverse bankbiljetten toe te lichten. Zo zou op het 100 Peso's biljet de poët Nezahualcoyotl staan afgebeeld met in de marge haast onleesbaar klein een afdruk van een gedicht; "Ik hou van de zang van de Zensontlé, de vogel van de 400 stemmen, ik hou van de kleur van Jade, ik hou van de geur van bloemen maar ik hou meer van mijn broer de mens". Op de site te Tulum zaten naast reptielen ook heel wat vogels en uitgerekend de Zensontlé uit het gedicht zagen we er ook. We zagen overigens tijdens deze reis erg veel vogels. Voor Ornithologen is Yucatan vast ook ene leuke bestemming! Deze Zensontlé was niet de spectaculairste om naar te kijken, wellicht wel de spectaculairste om naar te luisteren!

Op weg naar Cancun, kregen we voor het eerst zicht op het Mexico wat bij meer mensen bekend is. NI. Het Mexico van de grote hotels, van de resorts langs de Caribische kust. 'All-in' is daar de standaard. We stapten af in "Hotel Riu Palace Mexico", gewoonweg supper de luxe. Vier van onze medereizigers zouden daar nog een week verblijven. We moesten even wachten enkele medereizigers passeerden nog even langs het toilet. Voor de deur aan de ingang kon je niet blijven staan. Buiten + 30°C, binnen amper 20°C, telkens als de deur opende voelden we de koude zucht in onze nat bezwete nek. Wakker liggen badende in het zweet zou men daar zeker niet doen!

Orchideeën: geen meer gevonden.

De terugvlucht gaf weer problemen. We stonden drie uur op het tarmac. Drughonden hadden wat gesnoven. Enkele mensen werden van het vliegtuig gehaald. Tijdens de reis hadden we enkele gevangenissen gepasseerd. Luc drukte er op dat je beter niet in deze 'All-in' formule terecht kwam. Corruptie is erg groot en met onze westerse levensgewoonten zou zo'n verblijf dramatisch te noemen zijn. Ik vrees dat de mensen die hier van het vliegtuig werden gehaald met deze harde realiteit te maken zullen krijgen.

Overzicht:

Gevonden orchideeën tijdens deze reis:

- *Epidendrum stamfordianum* (Palenque - in bloei! 1)
- *Epidendrum nocturnum* (Kohunlich - in bloei! 2)
- *Catasetum* (waarschijnlijk *integerrimum*) (Diverse plaatsen)
- *Chysis* (waarschijnlijk *laevis*) (Aqua Azul)
- *Clowesia* (waarschijnlijk *russelliana*) (Aqua Azul)
- *Prosthechea cochleata* (Diverse plaatsen - in bloei! 3)
- *Encyclia lancifolia* (Aqua Azul)
- *Gongora* (waarschijnlijk *maculata*) (Aqua Azul)
- *Sarcoglottis* specie (waarschijnlijk *grandiflora*) (Kabah - in bloei! 4)
- *Oeceoclades maculate* (Campeche - in bloei! 5)
- *Pleurothallis grobbi* (Campeche - in bloei! 6)
- *Trigonidium egertonianum* (Kohunlich - in bloei! 7)
- Diverse niet bloeiende planten, die ik zelfs qua geslacht niet durf klasseren.

Voor een 'niet orchideeënreis' durf ik de oogst van 7 bloeiende en vele niet bloeiende orchideeën een rijke oogst noemen. Zeker rekening houdende het korte verblijf. Deze bestemming mag dan ook voor iedere orchideeënliefhebber als een aanrader worden gezien. Zeker als je besluit zelf alle verblijven te regelen en in functie daarvan meer tijd in de buurt van Palenque en Kohunlich kan verblijven.

In de databank van 'The International Plant Names Index';

(<http://www.ipni.org/index.html> The International Plant Names Index (IPNI) is a database of the names and associated basic bibliographical details of all seed plants, ferns and fern allies. Its goal is to eliminate the need for repeated reference to primary sources for basic bibliographic information about plant names. The data are freely available and are gradually being standardized and checked. IPNI will be a dynamic resource, depending on direct contributions by all members of the botanical community. IPNI is the product of a collaboration between The Royal Botanic Gardens, Kew, The Harvard University Herbaria, and the Australian National Herbarium)

Vond ik met de zoekstring : Family = Orchidaceae and Ranks = all and Country = Mexico and Hybrids only = false, searching all records, sorting by name including family , 812 vermeldingen. Uit ondervinding mag ik zeggen dat deze databank enkel richtingaangevend mag beschouwd worden. Je mag er gerust van uitgaan dat Mexico ruim 1000 verschillende orchideeën bevat.

Misschien ook een laatste nabeschouwing op de reisformule. Die tot stand kwam door gebruik te maken van de reisorganisatie 'Sunjet.be', deze gebruikte op zijn beurt het lokale 'Hola Tours and Travel'.

Door op het ikoon te klikken wordt je naar hun site gebracht!

De ' - ' punten

- 'Wonders of Mexico + Maya-wonders' staat als titel voor deze reis en spreekt voor zichzelf. Het betreft duidelijk een cultuurreis en de natuur komt slechts als nevenaandachtspunt aan de orde. Voor een orchideeën-liefhebber zit je dan wel eens op je honger.
- Ook daadwerkelijk contact met de bevolking is in deze korte kennismaking niet aan de orde. Je ziet langs de weg hun woningen, Luc legt sommige dingen uit, bv. Kwestie verloning en levensduurte. Maar daadwerkelijk bij de mensen kijken hoe ze leven, bezoek van een schoolje, bezoek van een fabriekje, dat was hier niet voorzien.
- De totaalduur van de reis was te kort om een voldoende beeld te krijgen van Yucatan. Zelfs voelde het me zo aan, dat ik hier en daar van mocht proeven, maar steeds weer met honger achter bleef.

De ' ± ' punten

- In zo'n groepsreis, met daarin mensen met verschillende interesse moet je wat geluk hebben. Vaak een kwestie van begrip voor elkaars behoeften. In deze reis viel dat vrij goed mee. De groep was 39 man groot, tweetalig, toch liep alles bijzonder goed.

De ' + ' punten

- Je verliest absoluut geen tijd omwille van logistieke noden. hotels, transporten, gidsen,... alles staat klaar, alles is op voorhand geregeld.
- De lokale gids is een Belg, Luc, die al acht jaar in Mexico leeft, hij heeft een Mexicaanse vriendin en is duidelijk half Mexicaan in zijn geest. Iemand die perfect de cultuurverschillen kan inschatten, aanvoelt en daarop inspeelt. Als gids een topper!

De prijs; zo'n verre reis is niet goedkoop, als je alles zelf in de hand neemt kan het plaatselijk duidelijk goedkoper. Ook de vliegtuigprijzen zijn in een Charterformule de goedkoopste optie. Als je met een lijnvlucht moet komen, zal de prijs zeker ook hoger zijn. Maar met deze formule win je zoveel tijd, die je moeilijk kan verrekenen. In vergelijking met andere reisorganisaties en rekening houdende de service die we ter plaatse kregen was deze reis zijn laatste Eurocent waard.

Persoonlijke evaluatie:

Behandeling <u>voor</u> de reis • Er is geboekt via internet, je krijgt overzichtige informatie en als er al enige twijfel bestaat, kan je via mail of telefoon snel aan verduidelijking geraken. Voorbeeld: ergens las ik dat omwille van de nieuwe veiligheidsmaatregelen geen batterijen meer mochten in het vliegtuig worden getransporteerd. Na contact bleek het enkel over handbagage te gaan. • Afhankelijk van je keuze krijg je tickets thuis gestuurd of hoef je je maar aan te bieden met een 'e-ticket' (afgeprinte pagina via eigen PC) aan de desk in de luchthaven.	3/10
Behandeling <u>ter plaats</u>, organisatorisch en gids. • De gids deed meer dan wat we van hem verwacht hadden. Overal kreeg je info over bezienswaardigheden, restaurants, enz. • De samenwerking met de chauffeur was ook erg vlot en gaf het vertrouwen om op site's veilig iets achter te kunnen laten in de bus. • Ook was er veel vrijheid voor restaurantskeuze, voor bezoeken aan musea, enz. • De totale voorzien tijd was te kort om een voldoende beeld te krijgen van Yucatan. Dit programma hoorde minstens over de dubbele duurtijd gespreid te worden.	9/10
<u>Prijs / kwaliteit</u> • Zie hoger bij § '+' punten. • Sommige organisaties geven richtlijnen qua zakgeld, hier was dat niet het geval, maar dat heeft ons geen problemen opgeleverd.	7/10